

Uddannelse

Indholdsfortegnelse

8.500 mangler praktikplads . . . 1

Der er fortsat mangel på praktikpladser - samtidig stiger anvendelsen af skolepraktikken. Der er en tendens til at det er de mest statiske virksomheder, der uddanner forholdsvis flest elever

LO: Lænderygskader skal med på erhvervsyggdomslisten . . . 5

I årevis har lænderyg-sygdomme været vanskelige at få anerkendt som erhvervsbetinget sygdom. Men synliggørelse af anerkendelseskravene og opblødning i Erhvervsyggdomsudvalgets behandling af sagerne får nu LO til at skifte kurs og kræve lænderygskaderne optaget på erhvervsyggdomslisten.

Holdningen:

Politik og efterløn

- et tilbageblik 7

Af LO's næstformand

Tine Aurvig Brøndum

Stadigt færre på orlov 8

Totalt set var godt 266.000 danskere uden for de ordinære arbejdsmarked i tredje kvartal 1998. Der er gennem de sidste år sket et markant skift fra passiv forsørgelse af ledige til aktive bestræbelser på at få de ledige tilbage i varige, understøttede job

8.500 mangler praktikplads

Manglen på praktikpladser fortsætter med at stige. Ved årsskiftet manglede i alt 8.581 elever en praktikplads. Godt 4.000 elever var ved udgangen af 1998 i skolepraktik - en stigning på 13 pct. i forhold til året før. Men halvdelen af de praktikpladssøgende elever fravælger alligevel skolepraktikken. En analyse viser, at en overraskende stor del af eleverne uddannes i små og såkaldte statiske og lavteknologiske virksomheder. Samtidig afslører andre undersøgelser, at det samlede antal elever er det laveste i syv år

I alt blev der i hele 1998 indgået 34.512 uddannelsesaftaler. Det er et tal, der ligger hele 11 pct. højere end i 1997. Alligevel stod 8.581 elever ved årsskiftet uden en praktikplads. Målt som et gennemsnit for hele 1998 var antallet af praktiksøgende 7.900 mod 7.200 året før. Manglen på praktikpladser ses også i stigningen af skolepraktikpladser på 13 pct. Det fremgår af tal fra Undervisningsministeriet.

Det er især inden for de handels- og kontorrettede uddannelser, at søgningen efter praktikpladser er steget mest markant. Hele 64 pct. flere søgte en praktikplads inden for dette område i 1998 i forhold til året før.

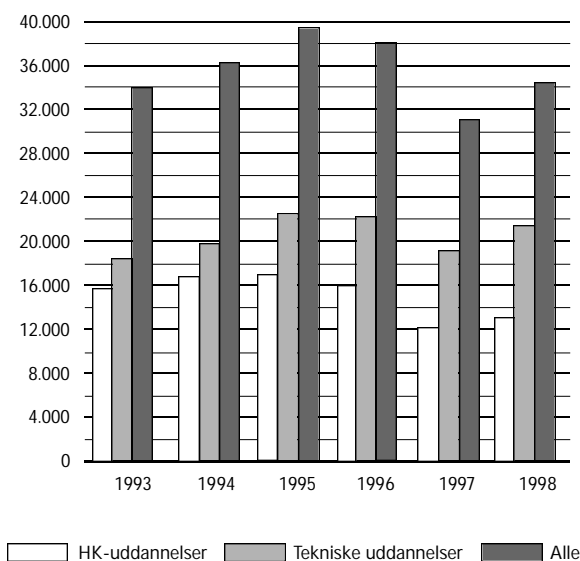
Den største fremgang i antallet af uddannelsesaftaler er sket på det tekniske uddannelsesområde, hvor der er indgået 13 pct. flere aftaler end året før. Også på de handels- og kontorrettede uddannelser er der indgået flere uddannelsesaftaler.

Trods den pæne fremgang i antallet af uddannelsesaftaler er LO-sekretær Harald Børsting stærkt skeptisk over for erhvervslivets indsats på uddannelsesområdet.

- Det er stærkt beskæmmende for virksomhederne, at de åbenbart ikke tager uddannelsen særligt alvorligt. Anderledes kan man ikke tolke det, når vi igen i 1998 kan se en stigning i antallet af elever uden praktikplads - og en stigning i antallet af skolepraktikpladser, siger Harald Børsting, der påpeger, at antallet af uddannelsesaftaler ikke er på samme niveau, som for blot få år siden. Samtidig er det samlede antal elever faldet til 70.144 i 1998 viser tal fra Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER). Det laveste tal i syv år. I 1996 var tallet på 82.000 elever.

- Der er stadig alt for mange unge mennesker, der aldrig får en faglig uddannelse. Derfor må virksomhederne stramme sig an og skabe flere praktikpladser. Det burde ikke være en uoverkommelig opgave at skaffe praktikpladser til de 8.500 elever, der ved årsskiftet endnu ikke havde fundet en praktikplads, siger Harald Børsting og fastslår, at det i stigende grad kan blive vanskeligt for arbejdsmarkedet at få kvalificeret arbejdskraft, hvis ikke der fokuseres mere på uddannelse i erhvervslivet. De manglende praktikpladser øger også restgruppen, hvilket LO finder meget problematisk, siger Harald Børsting.

Antal indgåede uddannelsesaftaler 1993-1998.

Næsten dobbelt så mange praktikpladssøgende på HK-området

Der er store forskelle mellem de forskellige uddannelsesområder. Inden for kontor og finans er antallet af praktikpladssøgende steget med 80 pct. Det skyldes hovedsagligt den merkantile uddannelsesreform, der blev gennemført i 1996. Reformen betyder, at eleverne kan tage et ekstra skoleår, inden de skal i praktik. De første elever efter den nye uddannelsesordning blev praktikpladsmodne i løbet af 1998. Af samme grund er antallet af uddannelsesaftaler på området faldende.

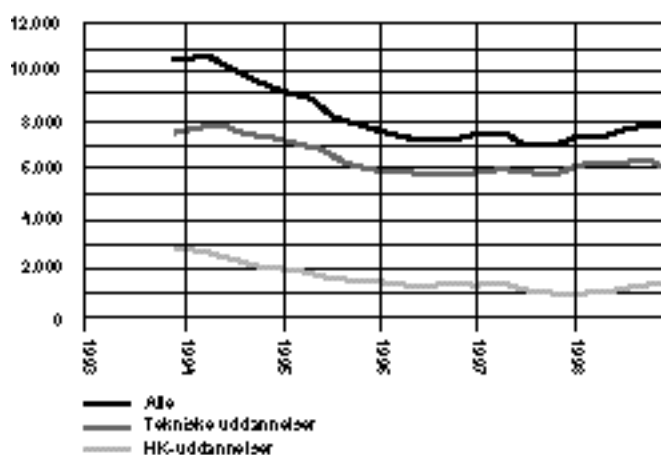
Presset på kontor-området viser sig også i en stigning på 111 pct. i antallet af elever, der fortsætter i skolepraktik.

Skolepraktikken koncentrerer sig generelt i 1998 på relativt få uddannelser: De tre største områder er kontoruddannelserne, træfagenes byggeuddannelse og beklædningshåndværkeruddannelsen.

Lille overvægt i antallet elever i statiske virksomheder

Antallet af lærlinge fordeler sig ikke jævnt hen over spektret af danske erhvervsvirksomheder. Forskeren Søren Voxted fra Aalborg Universitet har analyseret et stort antal uddannelsesaftaler. Hans analyser viser en tendens til en vis overvægt i antallet af uddannelsesaftaler på virksomheder, som er karakteriseret ved lav markeds- og teknologisk fleksibilitet. Denne gruppe af virksomheder - som han kalder statiske virksomheder - udgør ca. 41 pct. af virksomhederne i Danmark og beskæftiger knap 19 pct. af den samlede arbejdskraft. Men de uddanner 23,8 pct. af det samlede antal lærlinge. Det er især på bygge- og

Praktikpladssøgende 1993-98. Glidende gennemsnit

anlægsområdet og i Handels & servicesektoren, at de statiske og lavteknologiske virksomheder findes.

Heroverfor står de dynamiske virksomheder, der udover en høj markeds- og teknologisk fleksibilitet også er kendetegnet ved en høj grad af organisatorisk fleksibilitet. Denne type virksomheder beskæftiger 48,5 pct. af den samlede arbejdskraft, men de uddanner kun 45,3 pct. af lærlingene.

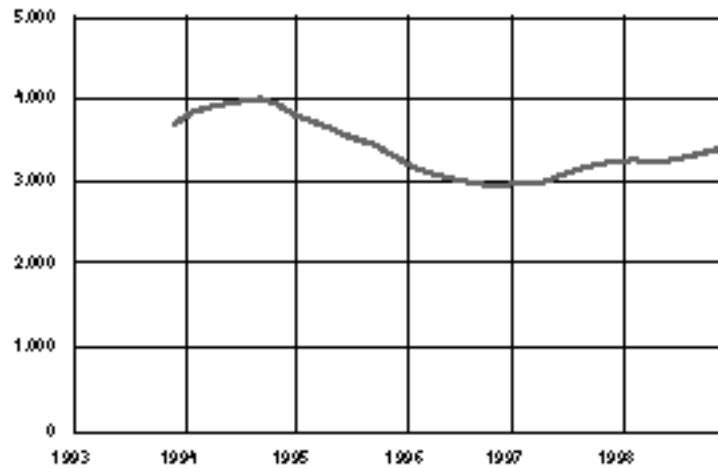
Der er med andre ord en svag til tendens til en overvægt af uddannelsesaftaler i lavteknologiske, statiske virksomheder. Søren Vøxteds analyse ser bort fra små virksomheder med under 20 ansatte. Og da andre analyser viser, at næsten halvdelen af alle elever uddannes i små, lavteknologiske virksomheder, er tendensen sandsynlig endnu mere markant.

- Søren Vøxteds tal er bekymrende, siger LO-sekretær Harald Børsting og fortsætter:

- Tallene viser en tendens til, at det er de virksomheder med den dårligste teknologi og den mindste grad af udvikling, der uddanner forholdsvis flest elever. Når vi samtidig ved, at over halvdelen af alle elever uddannes i de små virksomheder, der som oftest også er statiske, risikerer vi, at kvaliteten i de faglige uddannelser mindskes. Det må omvendt også betyde, at der er et uudnyttet potentiale hos de innovative og dynamiske virksomheder. Ellers risikerer vi, fremtidens håndværkere ikke er trænet i ny teknologi. Også de innovative og dynamiske virksomheder må tage et slæb, så vi får skabt det nødvendige antal praktik- og uddannelsespladser.

Harald Børsting ser også et problem i, at eleverne fravælger skolepraktikken. Den må gøres mere attraktiv for de unge.

Skolepraktikelever 1993-98. Glidende gennemsnit

- I dag tvinges elever, der ikke kan finde en praktikplads til en fire måneders karenperiode inden de er berettiget til en skolepraktikplads. Denne periode må som et minimum sættes ned til to måneder - ellers vælger mange unge et ufaglært arbejde i stedet for at gennemføre deres uddannelse, slutter Harald Børsting.

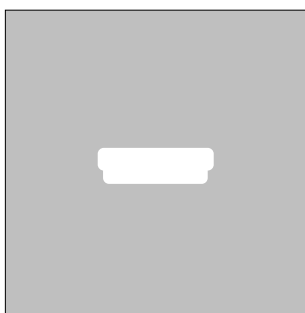
Yderligere information: LO-konsulent Peter Høier på telefon 35 24 61 53

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Harald Børsting på telefon 35 24 60 00

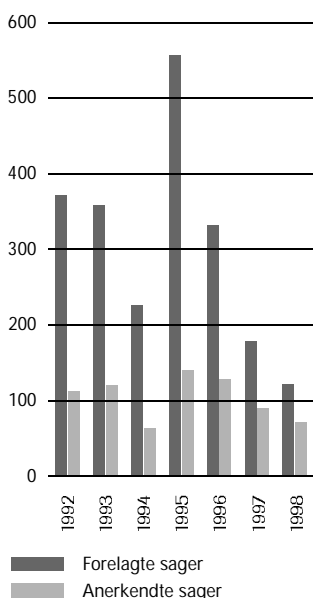
Erhvervsbetingede sygdomme |

LO: Lænderygskader skal med på erhvervs sygdomslisten

I årevis har lænderyg-sygdomme været vanskelige at få anerkendt som en erhvervsbetinget sygdom. Af frygt for endnu strammere krav har LO tidligere været modstander af at få optaget lænderygskaderne på listen over erhvervsbetingede sygdomme. Men synliggørelse af anerkendelseskravene og opblødningen i Erhvervs sygdomsudvalgets behandling af lænderygskader får nu LO til at skifte kurs.

Arbejdsbetingede lænderyglidelser

Diagrammet viser antallet af lænderygsager som er forelagt Erhvervs sygdomsudvalget i perioden og mængden af anerkendte lænderygsager

Kilde: LO

En ødelagt ryg efter mange års arbejde som bygningsarbejder eller sygehjælper. Det har været prisen for mange danske lønmodtagere, der har døjet med et dårligt arbejdsmiljø og tunge eller akavede løft. Tidligere har det eksempelvis krævet mindst 15 år med usædvanligt tungt plejearbejde, før en sygehjælper kunne få anerkendt en lænderygskade som en erhvervsbetinget sygdom. Fremover er det lettere for plejepersonale på sygehuse og eksempelvis plejehjem og hjemmeplejen at få anerkendt en rygs-kade. Det sker efter, at Erhvervs sygdomsudvalget har besluttet, at 10 års plejearbejde med mange daglige personløft og personhåndteringer er tilstrækkelig til at få godkendt skaden.

- Med Arbejdsskadestyrelsens synliggørelse af anerkendelseskravene i informationsskrivelser og nyhedsbreve har vi fået et langt bedre grundlag at vurdere spørgsmålet om lænderyglidelse optagelse på erhvervs sygdomsfortegnelsen. Desuden synes der at være rimelig enighed om praksis i Erhvervs sygdomsudvalget. Der er derfor et godt grundlag som bør kunne danne grundlag for, at udvalget anbefaler at lænderyglidelse optages ved den kommende revision af listen, siger Marie-Louise Knuppert.

Lænderyglidelse er i dag ikke optaget på listen over erhvervsbetingede sygdomme. LO har tidligere været bekymret for, at kravene til at få anerkendt en skade ville blive for skræppe. Så skræppe, at dele af LO-forbundenes medlemmer ville blive tabt og stå uden mulighed for anerkendelse af en skade som arbejdsbetinget - og dermed uden mulighed for at få erstatning.

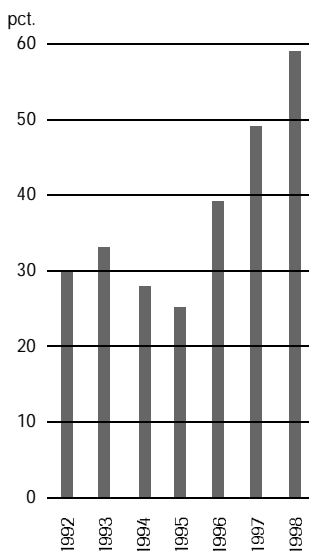
Ny udvikling

- Men anerkendelsepraksis er forbedret, og for en række grupper har det betydet, at det i dag er blevet lettere at få anerkendt en lænderyglidelse som arbejdsbetinget. Derfor vil LO nu anbefale, at disse skader bliver optaget på listen over erhvervsbetingede lidelser, siger LO-sekretær Marie-Louise Knuppert.

Erhvervs sygdomsudvalget har gennem de seneste to år demonstreret en større vilje til enighed om at anerkende lænderyglidelse som arbejdsskader. I 1997 og i 1998 har udvalget fået forelagt henholdsvis 178 og 121 sager. I 1997 blev 49 pct. af sagerne anerkendt, mens hele 59 pct. af sagerne blev anerkendt sidste år.

Ifølge Arbejdsskadeforsikringsloven skal Erhvervssygdomsudvalget hvert andet år forhandle om, hvilke sygdomme der opfylder betingelserne for optagelse på fortegnelsen over erhvervssygdomme. Udvalget forventes i løbet af sommeren at indlede forhandlingerne om 1999-2000-revisjonen.

Anerkendte lænderyglidelser i procent af forelagte

Diagrammet viser pct.-mængden af lænderygsager, i forhold til forelagte, som er anerkendt af Erhvervssygdomsudvalget i perioden 1992-98.

Kilde: LO

På en lang række områder er det i dag blevet lettere at få anerkendt en lænderyglidelse som arbejdsbetinget skade.

Eksempelvis har træk hidtil alene været anerkendt som belastende løftarbejde inden for plejesektoren. Men nu ligestilles træk opad mere generelt med løft.

Endvidere har for eksempel svejsere, skibsbyggere, jernbindere, og fiskere fået anerkendt lænderyglidelser som følge af akavede og fastlåste arbejdsstillinger - også selv om der ikke har været tale om tungt løftarbejde i traditionel forstand.

Erhvervssygdomsudvalget anerkender nu også lidelser i den øverste del af rygsøjlen som følge af tungt løftarbejde med direkte tryk mod nakke og skulderåget. Det kan være renovationsarbejdere, der har båret rundt på de gamle zinkskraldespande, slagteriarbejdere eller ølkuske.

Desuden anerkendes nu helkropsvibrationer som medvirkende årsag til arbejdsskader, når der samtidig er tale om løftarbejde. Det kan være truckførere og maskinførere i entreprenørbranchen, der dagligt kører traktor eller store entreprenørmaskiner.

Endelig er der som nævnt på plejeområdet sket en lempelse af betingelserne for at få anerkendt en arbejdsskade, så kravet generelt er nedsat til omkring 10 års belastende arbejde.

- Alt i alt er der tegn på, at der er sikret bedre og klarere vilkår for at få anerkendt lænderygskader. Og det er på denne baggrund, at LO anbefaler, at lænderygskaderne optages på listen over erhvervssygdomme, siger Marie-Louise Knuppert.

En del af forklaringen på, at det åbenbart er blevet lettere at få anerkendt lænderyglidelser er et omfattende arbejde med udviklingen af generelle arbejdsbeskrivelser for de belastede fag. Dette arbejde har dokumenteret belastningen i en række fag og har også haft positiv betydning i sager, hvor den konkrete dokumentation har været på vippen.

- Erhvervssygdomsudvalget skal fortsat tilskyndes til at udarbejde sådanne generelle arbejdsbeskrivelser, så vi opnår en bedre dokumentation og afklaring af de kriterier, der fører til anerkendelse af lænderyglidelser, siger Marie-Louise Knuppert og slutter:

- Når vi anbefaler optagelse på fortegnelsen, er det vigtigt, at de krav, der stilles til anerkendelseskriterierne, bliver klarlagt. Med Erhvervssygdomsudvalgets nuværende praksis har vi imidlertid et godt udgangspunkt. Samtidig må det sikres, at ingen fag tabes på gulvet, når lænderyglidelserne bliver optaget på listen over erhvervsbetingede sygdomme. Det kan ske ved, at Erhvervssygdomsudvalget fortsat skal se sager om lænderyglidelser efter særlige påvirkninger, som ikke fremgår af listen.

Yderligere information: LO-gruppekoordinator Poul Schønning på telefon 35 24 61 35

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Marie-Louise Knuppert på telefon 35 24 60 00

Holdningen

Politik og efterløn - et tilbageblik

De to meget lukkede forhandlingsforløb om efterlønnen har gjort det vanskeligt at få en ordentlig dialog om lovgivningens virkninger på det omgivende samfund. Den afsluttende lovgivningsproces giver kun begrænset plads til justeringer og ændringer

De seneste måneders voldsomt ophedede debat om efterlønnen har gjort det vanskeligt at få en ordentlig dialog om efterlønnen og dens virkninger på forskellige samfundsgrupper.

Højdepunktet kom, da den radikale arbejdsmarkedsordfører bad LO om "at stikke piben ind" i forbindelse med spørgsmål, som LO åbent lagde frem til overvejelse blandt de politiske partier. Ud over arrogancen i udtrykket, så rejser det da berettiget tvivl om nogle politikeres vilje til at diskutere det reelle indhold i lovgivningsarbejdet.

I det konkrete tilfælde handlede det om, hvorvidt man kunne forvente af nutidens folketingspolitikere, at de tog stilling til spørgsmålet om tilbagebetaling, hvis ordningen ville blive ophævet. Det var efter LO's opfattelse konsekvensen af, at man havde individualiseret kontingentet til ordningen. Erklæringen fra Justitsministeriet bekræftede i hvert fald berettigelsen af det spørgsmål.

For LO som organisation er det indlysende, at vi vil skabe så meget tryghed om kontingentet, som det er muligt. Vi frygter nemlig, at de svageste vælger fra, og dermed står vi med et langsigtet socialt problem.

Når politikere indgår meget store og omfattende forlig med hinanden - og specielt gør det i lukkede forløb - så kræver det faktisk en stor åbenhed i den dialog, der skal foregå efterfølgende og ikke mindst respekt for andre holdninger.

LO mener ikke, at det fornuftigt at gennemføre store reformer med konsekvenser for hundredtusindvis af mennesker uden at få bedømt konsekvenserne hos forskellige samfundsinteresser. Det skaber ikke tillid til de folkevalgte politikere.

Nu er vi i den situation, at den åbne lovgivningsproces, der starter nu, kun kan handle om tekniske og administrative problemstillinger fremfor om fx. fordelingen mellem de stærke og svage grupper.

Stadigt færre på orlov

Totalt set var godt 266.000 danskere uden for det ordinære arbejdsmarked i tredje kvartal 1998. Det svarer til 7,5 pct. af alle 15-64 årige. Men der er i løbet af de sidste fire år sket et markant skift, der betyder, at der i dag er stadigt færre på arbejdsmarkedsorlov. Til gengæld er ledige i støttet beskæftigelse steget, ligesom antallet af ledige i uddannelsesstilbud er mere end tredoblet

18.610 danske lønmodtagere var i tredje kvartal sidste år på orlov. Det er mere end enhalvering set i forhold til de godt 46.000, der var på arbejdsmarkedsorlov i starten af 1995. Den støt faldende ledighed og den aktive arbejdsmarkedspolitik har ført til et opsigtsvækkende skift hos danske lønmodtagere: Ledige søger uddannelse og støttet beskæftigelse snarere end orlov. Det viser en analyse, som LO's økonomiske sektion har foretaget.

Analysen viser, at 266.007 danskere i tredje kvartal sidste år stod uden for det ordinære arbejdsmarked. I stedet for fast beskæftigelse var de registreret som ledige, i støttet beskæftigelse, ledige på arbejdsmarkedsorlov, ledige i uddannelsesstilbud eller de deltog i anden aktivering. Sammenlagt udgør disse grupper det, som økonomer betegner som den "lukkede ledighed". I første kvartal 1994 var den lukkede ledighed på hele 415.788 personer. Den toppede i første kvartal 1995 med i alt 426.816 personer. Siden da har tallet været konstant dalende.

Virksom arbejdsmarkedspolitik

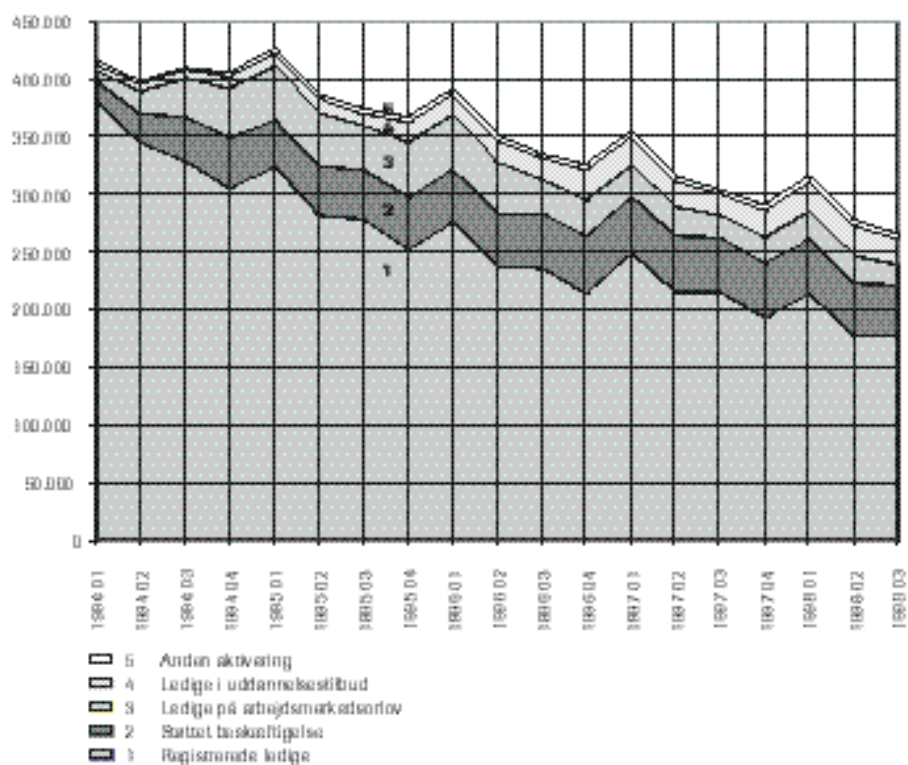
Fordelingen af de ledige i de forskellige ordninger er et klart bevis for, at den aktive arbejdsmarkedspolitik er medvirkende til at bringe folk tilbage i varig, ustyttet beskæftigelse.

Ser man på fordelingen de ledige i 1994, var der tale om en massiv overvægt af registrerede ledige. Hele 381.370 lønmodtagere var registreret som ledige for fem år siden. Godt 17.000 var i støttet beskæftigelse i form af jobtræning, puljejob, frivilligt ulønnet arbejde, etableringsydelse for dagpengeberettigede eller igangsætningsydelse for kontanthjælpsmodtagere. Hertil kom godt 8.600 ledige, der var på orlov, mens knap 6.500 var i gang med et uddannelsesstilbud. Lidt under 2.000 deltog i andre former for aktivering.

Knap fem år senere er billedet vendt: Antallet af registrerede ledige er mere end halveret. Antallet af ledige i støttet beskæftigelse er mere end fordoblet, mens antallet af ledige i uddannelsesstilbud er mere end tredoblet. Samtidig er der langt mindre søgning til arbejdsmarkedsorloven for de ledige.

Der er med andre ord en kraftig vandring blandt de ledige fra arbejdsløshed og passiv forsørgelse hen imod en aktiv søgen tilbage til arbejdsmarkedet. Enten i form af støttet beskæftigelse eller uddannelse.

Lukket ledighed

Kilde: Danmarks Statistik.

LO-sekretær Harald Børsting udtaler i den forbindelse:

- Arbejdsmarkedsstyrelsen har vist, at der er gode beskæftigelsesudsigter for dem, der kommer i aktivering. Specielt gælder det for dem, der har været i jobrotation og privat jobtræning. Han fortsætter:

- Redskaberne til at hjælpe de ledige findes således allerede, men det er vigtigt, at de i fremtiden anvendes i et større omfang og endnu mere målrettet, som jo netop er intentionerne bag den nye arbejdsmarkedsreform.

Yderligere information: LO-konsulent Jens-Christian Stougaard på telefon 35 24 60 65 eller LO-konsulent Kim K. Knudsen på telefon 35 24 61 32

Yderligere kommentarer: LO-sekretær Harald Børsting på telefon 35 24 60 00